

Hydroksiklorokiiniin liittyvän retinopatian ilmaantuvuus

Kymmenen vuoden hydroksiklorokiinin (HCQ) käytön jälkeen retinopatian kumulatiivinen ilmaantuvuus on 3 % ja 15 vuoden käytön jälkeen lähes 9 %.

HCQ on SLE:n hoidon kulmakivi ja tärkeä nivelreumalääke. Pitkäaikaisessa käytössä lääkehaittana voi kehittyä retinopatia, jonka ilmaantuvuudesta on niukasti tutkimustietoa. Yhdysvaltalaisessa kohorttitutkimuksessa seurattiin 3 325:tä HCQ:n vuosina 2004–2014 aloittanutta potilasta, jotka jatkoivat hoitoa lääkeostojen perusteella vähintään viisi vuotta. Silmänpohjan säännölliset valokerroskuvaukset (OCT) aloitettiin viiden vuoden kuluttua. Retinopatian riski arvioitiin 15 vuoden kuluttua päiväannoksen perusteella. Kumulatiiviseksi retinopatian ilmaantuvuudeksi saatiin 22 %, 11 % ja 3 % päiväannoksella yli 6 mg/kg, 5–6 mg/kg/, ja alle 5 mg/kg. Kohtalaiseen tai vaikeaan retinopatian riski oli vastaavasti 6 %, 2 % ja 1 %. Riski oli merkittävästi suurentunut myös munuaisten vajaatoiminnassa ja yli 55-vuotiailla. Silmälääkärin seuranta tarvitaan, erityisesti, jos painokiloihin suhteutettu HCQ-annos on suuri (Melles RB ym. *Ann Intern Med* 2023. <https://doi.org/10.7326/M22-2453>).

CAR-T-soluhoidon tepsii myös antisyntetaasireseptin

Tutkimusryhmä, joka aiemmin raportoi B-solulinjan CD19-pintamolekyylin kohdennetun CAR-T-soluhoidon tehosta vaikeassa SLE:ssä, kuvaa nyt saman hoidon hyvän tehon refraktaarisesta antisyntetaasisyndroomasta kärsineellä potilaalla.

Jo-1-vasta-ainepositiivisen potilaan myosiitti eteni glukokortikoidi-, rituksimabi- ja syklofosfamidihoitoista huolimatta. Potilaalla oli vaikea lihasheikkous. Hänelle kehittyi alveoliitti ja interstitiaalisen keuhkosairauden pohjalta merkittävä happeutumishäiriö. CAR-T-soluhoidolla saavutettiin lievin hoito (lyhytkestoinen lihasentsyymiarvojen suureneminen, lievä sytokiinioireyhtymä) jälkeen hyvä vaste. Potilaan kävelymatka piteni hoitoa edeltäneestä kymmenestä metristä yli viiteen kilometriin kuuden kuukauden kuluttua, alveoliitti parani, ja Jo-1-vasta-aineet hävisivät. Tulevaisuus näyttää, säilyykö hoidon teho ja tuleeko immuunijärjestelmän osittaisesta uudelleenohjelmoinnista CAR-T-soluhoidon avulla joskus rutiinia tavanomaiseen hoitoon reagoimattomissa autoimmunisairauksissa (Müller ym. *Lancet* 2023. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(23\)00023-5](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(23)00023-5)).

SI-nivelten luuydinturvotus yleistä raskauden aikana ja jälkeen

Vuosi raskauden jälkeen jopa 41 %:lla naisista on SI-nivelten magneettikuvauksessa sakroiliitin määritelmän täyttävä luuydinturvotus.

Magneettikuvauksella todettava SI-nivelten rustonalainen luuydinturvotus on keskeisessä asemassa aksiaalisen spondyloartriitin diagnostiikassa. Se ei kuitenkaan ole sakroiliitille spesifinen löydös. Tanskalaisessa tutkimuksessa seurattiin 103:a tervettä ensisynnyttäjää, joiden SI-nivelet kuvattiin viidesti, ensimmäisen kerran raskausviikolla 20 ja viimeisen kerran vuoden kuluttua synnytyksestä. Luuydinturvotusta esiintyi kaikissa aikapisteissä. Eniten muutoksia, 69 %:lla, esiintyi kolme kuukautta synnytyksen jälkeen. Niitä oli vuoden kuluttua synnytyksestä vielä suurella osalla. Tavallisimmin luuydinturvotusta todettiin SI-nivelten anteriorisessa keskiosassa. Eroisiksi luokiteltavia muutoksia esiintyi vuoden kuluttua synnytyksestä 3 %:lla. Aksiaalisen spondyloartriitin diagnostiikassa ei siis kannata hätkähdä raskauden jälkeen. (Kiil RM ym. *Arthritis Rheumatol* 2023. <https://doi.org/10.1002/art.42457>)

Ennustaako nivelen arkuus nivelreumeroosioiden etenemistä?

Arkuus ennusti niveltasolla erosiivisten nivelreumamuutosten etenemistä käsissä kahden vuoden seurannassa.

Itävaltalaisessa tutkimuksessa seurattiin 55:tä potilasta, joilla oli vähintään yksi kliinisesti turvonnut nivel nivelreuman kestosta riippumatta. Mahdollista fibromyalgiaa ei huomioitu. Röntgenkuvien lisäksi kädet tutkittiin dopplerkaikukuvauksella. Niveltasolla arkuus lisäsi radiologista etenemistä (vetosuhte 1,9). Vahvempia riskitekijöitä olivat aiempi eroosio (4,7) ja positiivinen dopplersignaali (2,9). Kun seuranta-ajan puitteissa turvonneet nivelet suljettiin analyyseista, yhteys arkuuteen hävisi.

Tutkijoiden mukaan dopplerkaikuvaus voisi auttaa hoitopäätöksissä potilailla, joilla on runsaasti arkoja mutta vähän tai ei lainkaan turvonneita niveliä. (Gessl ym. *Ann Rheum Dis* 2023;82:344)

Laura Kuusalo
TYKS Reumatologian ja kliinisen immunologian keskus